

Asymmetrische uitbreng onbelast: een nieuw sterfhuisbeding?

Ervaren Bedrijfsleider VERMOGEN - n° 7 - 6 mei 2024

Volgens het Hof van Cassatie houdt een uitbreng van het gemeenschappelijk vermogen ten voordele van de echtgenoot van een ernstig zieke partner geen fiscaal misbruik in. Die visie werd bevestigd door de Vlaamse minister van Financiën. Is die asymmetrische uitbreng nu een alternatief voor het vroegere sterfhuisbeding?

Sterfhuisbeding.

In de jaren 2000-2015 was een clause in het huwelijkscontract populair die voorzag in een toebedeling bij overlijden van het gemeenschappelijk vermogen ten voordele van de langstlevende echtgenoot, uitdrukkelijk bij naam genoemd in de clause. De expliciete benoeming van de verkrijgende echtgenoot veroorzaakte een onbelastbaarheid van de toebedeling, omdat de onvoorwaardelijke toebedeling aan de bij naam genoemde echtgenoot niet binnen de letter van artikel 5 W.Succ. (art. 2.7.1.0.4. VCF) viel. Dat wetsartikel voorzag in een heffing met erfbelasting op wat de langstlevende echtgenoot boven op de helft van het gemeenschappelijk vermogen verkreeg op voorwaarde van overleving. Als men de naam van de echtgenoot reeds vernoemde in de clause, was er geen voorwaarde van overleving, maar was de verkrijging onvoorwaardelijk. Het resultaat was

dat de langstlevende echtgenoot, bij naam genoemd, de volledige huwelijksgemeenschap verkreeg zonder erfbelasting, omdat geen enkel wetsartikel een heffingsgrondslag voorzag. Deze techniek van successieplanning werd toegepast wanneer het relatief zeker was dat een van beide echtgenoten zou komen te overlijden, vandaar de (eerder ongepaste) benaming 'sterfhuisclausule'. Uiteindelijk heeft de wetgever ingegrepen (decreet van 03.07.2015) en werd artikel 2.7.1.0.4 VCF aangepast door de schrapping van de zinsnede "op voorwaarde van overleving", waardoor de discussie beslecht werd: de sterfhuisclausule met benoeming van de langstlevende echtgenoot bij naam verloor haar fiscaal voordeel.

Asymmetrische uitbreng.

Wanneer een van beide echtgenoten ernstig ziek wordt, kan het huwelijkscontract gewijzigd worden om het gemeenschappelijk vermogen bij leven uit te brengen uit de huwelijksgemeenschap ten voordele van de andere echtgenoot. Als vervolgens de echtgenoot komt te overlijden, wordt het uitgebrachte vermogen niet onderworpen aan erfbelasting, want dit behoort overeenkomstig de uitbreng toe aan de langstlevende echtgenoot. Deze asymmetrische uitbreng van gemeenschappelijke goederen was onderhevig aan fiscale onzekerheid en werd enkel toegepast door echtgenoten bewust van het risico op betwisting. Het Hof van Cassatie (Cass., 06.01.2023) besliste echter dat de Belastingdienst ten onrechte de antimisbruikbepaling ingeroepen heeft om alsnog erfbelasting te heffen op de

gemeenschappelijke goederen die werden uitgebracht ten voordele van de echtgenoot van een ernstig zieke partner, met als argument dat de echtgenoten door de asymmetrische uitbreng de toepassing van artikel 2.7.1.0.4 VCF frustreerden.

Standpunt minister.

Onlangs werd de Vlaamse minister van Financiën gevraagd of hij van plan was in te grijpen om deze lacune in de wetgeving weg te werken (parl. vr. nr. 419, 05.12.2023). De minister antwoordde dat het procedé van de asymmetrische uitbreng van gemeenschappelijk vermogen voor hem in ieder geval niet als fiscaal misbruik kwalificeert en dat geen belastingbepaling wordt gefrustreerd. Verder argumenteert de minister dat de werkwijze niet noodzakelijk zal leiden tot lagere erfbelasting, op langere termijn, aangezien het vermogen op horizontale wijze terechtkomt bij de langstlevende echtgenoot en bij diens overlijden aan hogere tarieven in de erfbelasting onderworpen zal zijn. Het vermogen van de echtgenoten komt immers samen bij één persoon, wiens nalatenschap in de regel veel groter zal zijn, wat gelet op de progressieve tarieven in de erfbelasting kan leiden tot hogere belastinginkomsten. De minister maakt een duidelijk onderscheid met het oude sterfhuisbeding, waarbij het vermogen bij overlijden verdeeld werd, terwijl de asymmetrische uitbreng een verdeling van het vermogen organiseert bij leven. De doelstelling van de erfbelasting is om te belasten bij overlijden, niet bij leven. De minister besluit dat er geen redenen zijn om de toepasselijke wetgeving aan te passen om de techniek van de asymmetrische uitbreng te belasten met erfbelasting.

Evaluatie.

De positie van de minister van Financiën is opmerkelijk, in die zin dat hij de Belastingdienst niet volgt en geen achterpoortje erkent in de werkwijze. Het is ook belangrijk dat de minister in een horizontale successieplanning, dat is planning tussen partners/echtgenoten, rekening houdt met

de mogelijke successiefactuur op langere termijn. De verblijving van het gehele vermogen bij de langstlevende echtgenoot leidt in vele gevallen namelijk tot veel hogere erfbelasting. Dat gegeven telt ook mee bij de beoordeling van een verrichting als fiscaal misbruik. De intentie van de echtgenoten moet dus in een ruimer geheel en op een langere termijn beoordeeld worden, wat mogelijkheden biedt voor vermogensplanners om andere dan louter fiscale motieven naar voor te brengen. De asymmetrische uitbreng leidt tot een onbelaste verblijving van het vermogen bij de langstlevende echtgenoot, die vervolgens nog altijd stappen van successieplanning kan ondernemen om die tweede, hogere successiefactuur te verlichten. De asymmetrische uitbreng is een noodoplossing om op korte termijn het vermogen van de echtgenoten te beschermen, maar leidt op lange termijn enkel tot een in totaal hogere successiefactuur bij het tweede overlijden, als men ook nadien geen stappen van successieplanning zou zetten, wat op het moment van de asymmetrische uitbreng in veel gevallen al in het achterhoofd van de echtgenoten zal zitten.

- De asymmetrische uitbreng van gemeenschappelijk vermogen is een oplossing voor echtgenoten gehuwd onder een gemeenschapsstelsel waarbij een van beide echtgenoten ernstig ziek wordt. Het gemeenschappelijk vermogen kan in een wijzigend huwelijkscontract toebedeeld worden aan de niet-zieke echtgenoot en op die manier ontsnappen aan erfbelasting bij overlijden van de zieke echtgenoot. Na de rechtspraak heeft ook de minister van Financiën bevestigd dat de werkwijze op fiscaal vlak sluitend is, maar het is nog afwachten hoe de Belastingdienst zal omgaan met nieuwe voorvallen.

Tim Roovers en Mirte Stroobants
Vennoot-advocaat en advocaat bij Sansen
International Tax Lawyers